

- **A FÜGGŐSÉG MODELLJEI: ÚJ EMCDDA KIADVÁNY A KÁBÍTÓSZER-ELLENES VILÁGNAP ALKALMÁBÓL**
- **A FÜGGŐSÉG MODELLJEI – EMCDDA INSIGHT 14**
- **UNODC – WORLD DRUG REPORT 2013**
- **BESZÁMOLÓ A POPULÁCIÓS VIZSGÁLATOK SZAKÉRTŐI TALÁLKOZÓJÁRÓL**
- **FÓKUSZBAN A FIATALOK SZERHASZNÁLATA**
- **UPSZ! – JÚNIUSI AKTUALITÁSOK**
- **NEMZETKÖZI ESEMÉNYAJÁNLÓ 2013**

A FÜGGŐSÉG MODELLJEI: ÚJ EMCDDA KIADVÁNY A KÁBÍTÓSZER-ELLENES VILÁGNAP ALKALMÁBÓL

A függőség globális probléma, amely évente több millió ember életébe kerül, és sok szenvedést is okoz. A Kábítószer-ellenes Világnap alkalmából megjelentett új kiadványában az EU kábítószer-ügynöksége, az EMCDDA áttekintést nyújt arról, hogy hol tart a tudomány ma a függőségekre vonatkozó ismereteink tekintetében, és ez a tudás hogyan használható fel a probléma kezelésének hatékonyabbá tételében.

Az új EMCDDA kiadvány bemutatja, hogy nincs egyetlen függőségmodell, hanem több nézőpont létezik egyidőben, amelyek azonban közös elemeket is tartalmaznak. Az ügynökség célja, hogy a modellek elemzésével olyan átfogó meghatározással támogassa a stratégiai döntéshozatalt, mely a szerfogyasztást és a viselkedési függőségeket is magába foglalja, és tükrözi a legfrissebb tudományos eredményeket. A függőséget a kötet a következők szerint definiálja: „ismételt, erős késztetés egy bizonyos viselkedés folytatására, mely viselkedés komolyabb káros következmény potenciális veszélyét hordozza”.

Wolfgang Götz, az EMCDDA igazgatója szerint: „A függőség továbbra is a tudományos és politikai viták kulcsfontosságú eleme a kábítószer-használat és a beavatkozások tekintetében, így az ügynökség feladatai között is hangsúlyos szerepet kap. Ezen összetett fogalom jobb megértése nemcsak a kábítószer-problémával küzdőkről informál bennünket, hanem segítséget nyújt abban is, hogy hatékony válaszleépéseket tervezzünk és hajtsunk végre.”

A Kábítószer-ellenes Világnap kapcsán kiadott angol nyelvű közlemény teljes szövege megtekinthető [az EMCDDA honlapján](#). ■

A FÜGGŐSÉG MODELLJEI

Az EMCDDA Insights sorozatának legújabb tagja, *A függőség modelljei* kritikai áttekintést nyújt a jelenlegi elméletek áttekintésével; azt vizsgálja, hogy azok hogyan szervezhetők egy átívelő struktúrába, mely segíthet abban, hogy hatásos megelőzési, kezelési és értékelési programok szülessenek. Ez a megközelítés nem korlátozódik az illegális szerekre, hanem a dohányzásra, az alkohol-fogyasztásra, sőt, a viselkedési addikciókra – így például a játékszenvedélyre és az Internet-függőségre – is alkalmazható.

A kötet kísérletet tesz a függőség fogalmi meghatározására és a jelenleg alkalmazott fogalmi keretek és elméletek integrálására. Szisztematikus áttekintés formájában vizsgálja az individuális szinten érvényes (biológiai, pszichológiai) modelleket és a makroszintű (pl. kapcsolati hálózati, gazdasági, kommunikációs) modelleket is. A kiadvány döntéshozók támogatása érdekében a gyakorlat és a stratégiai tervezés között is közvetíteni igyekszik.

A függőség modelljei kiadvány legfontosabb üzenete, hogy a biológiai okok meghatározása mellett tágabb, pszichés és szociális aspektusok közös alkalmazásával sikeres prevenciók és kezelési módszerek dolgozhatók ki.

Az angol nyelvű kiadvány letölthető [az EMCDDA honlapjáról](#). ■

UNODC JELENTÉS A VILÁG KÁBÍTÓSZER-HELYZETÉRŐL

Az ENSZ Kábítószer-ellenőrzési és Bűnmegelőzési Hivatalának (UNODC) június 26-án, Bécsben kiadott jelentése a világ kábítószer-helyzetéről bemutatja, hogy míg a hagyományos kábítószer (pl. heroin, kokain) a háttérbe szorultak a világ egyes részein, addig a receptre kapható és az új pszichoaktív szerekkel való visszaélés nőtt.

„A „designer drogként” ismert új pszichoaktív szerek nem várt mértékben terjedtek el és előre nem látható közegészségügyi kihívások elé állítanak bennünket.” – áll a jelentésben. A beszámoló szerint a UNODC-nek jelentett új pszichoaktív szerek száma 2009 végétől 2012 közepéig 166-ról 251-re emelkedett, ami több mint 50%-os növekedést jelent. Az új pszichoaktív szerek száma most először haladta meg az összes, nemzetközi ellenőrzés alá vont szer számát, 234-et. Az új ártalmas szerek kimeríthetetlen tára komoly kihívás elé állítja a nemzetközi kábítószer-ellenőrzési rendszert, hogy az gyors és kreatív választ adjon a jelenségre.

A hagyományos kábítószer, úgy mint a heroin és a kokain elterjedtsége stabilitást mutat globális szinten. A heroin-használat Európában csökkenni látszik, míg Dél-Amerikában és Ázsia növekvő gazdasági régióiban a kokain-piac növekedést mutat.

A legfrissebb adatok szerint a HIV fertőzött intravénás kábítószer-használók száma 2011-ben alacsonyabb volt a vártnál: az intravénás kábítószer-használók száma 14 millió főre becsülhető a 15-64 éves korcsoportban, közülük mintegy 1,6 millióan élnek a HIV vírussal.

Az angol nyelvű jelentés letölthető a UNODC honlapjáról: [World Drug Report 2013](#) ■

BESZÁMOLÓ A POPULÁCIÓS VIZSGÁLATOK SZAKÉRTŐI TALÁLKOZÓJÁRÓL

2013. június 18-19. között Lisszabonban került megrendezésre az EMCDDA populációs vizsgálatokkal foglalkozó szakértőinek éves szakmai találkozója. Az elmúlt évben Portugáliában, Írországban, Szlovéniában, Litvániában és Törökországban készültek új lakossági felmérések, a konferencia elején ezek az országok tartottak beszámolót az eredményekről.

A találkozó központi témája a válaszadási hajlandóság volt, amely a lakossági felméréseknél nagyon lényeges módszertani kérdés, és ahol az adatfelvétel több problematikája is található. A szakértők egyetértettek abban, hogy általános nemzetközi trendként az elmúlt években csökkent a válaszadási hajlandóság. E mögött több okot is sejtnek – például, hogy egyre több felmérés készül, egyre többször keresik fel az embereket különböző témájú közvélemény-kutatásokkal, így már kevésbé hajlandóak időt szánni a válaszadásra. A megoldás itt a többféle adatfelvételi mód kombinált alkalmazása lehet. A hagyományos, papír alapú, levélben kiküldött kérdőívek mellett fontos szerepe lehet az online kitölthető kérdőíveknek és a számítógép által segített személyes illetve telefonos lekérdezési módszereknek. Ez utóbbi módszerekkel külön szekcióban is foglalkoztak a szakértők a találkozón.

A konferencián felszólalt Björn Hibell is, az **ESPAD vizsgálatok** koordinátora, aki elmondta, hogy az ESPAD vizsgálatok irányításában változások várhatóak az elkövetkező években. Egyrészt a svéd állam 2014-től nem fogja tovább finanszírozni a koordinációt, másrészt a jövőben valószínűleg még szorosabbá fog válni az együttműködés az EMCDDA és az ESPAD között – ennek a folyamatnak része, hogy a tavalyi év óta az ESPAD koordinátor az EMCDDA lisszaboni központjában dolgozik.

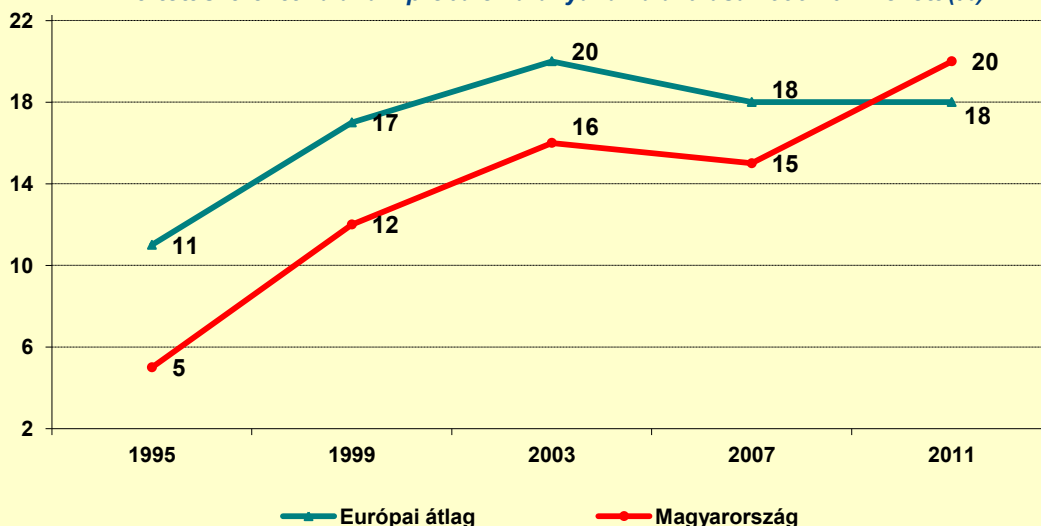
A találkozóról bővebb felvilágosítást ad: Csák Róbert <csak.robert@oek.antsz.hu>.

FÓKUSZBAN A KÖZÉPISKOLÁSOK SZERFOGYASZTÁSA

Európában az ESPAD adatok szerint a diákok 18%-a kipróbált már valamilyen tiltott szert. Magyarországon ez az arány 20% volt 2011-ben. A magyar fiatalok körében a marihuánán kívüli tiltott szereket valaha kipróbálók aránya 2 százalékponttal,

az orvosi javaslat nélküli nyugtatók/altatók kipróbálása 3 százalékponttal magasabb, mint az európai átlag. A gyógyszerek alkohollal történő együttes fogyasztása Magyarországon kétszerese az európai átlagnak.

A tiltott szereket valaha kipróbálók arányának alakulása 1995-2011 között (%)

Forrás: Elekes 2012 – Éves Jelentés 2012

További adatok a témában: **Tények és számok / Populációs vizsgálatok**

UPSZ! – JÚNIUSI AKTUALITÁSOK

Beszámoló

Május végén tette közzé az **Europol és az EMCDDA közös beszámolóját** az új pszichoaktív szerekkel kapcsolatos tevékenységéről és fejleményekről, vagyis a Tanács 2005/387/IB Határozatának megvalósításáról. 2012-ben összesen 73 új pszichoaktív szer azonosításáról érkezett bejelentés az EMCDDA-hez, mely további emelkedés a korábbi évekhez képest (2010: 41; 2011: 49). Az Európában lefoglalt szerek többségét még mindig Kínában, kisebb részt Indiában állítják elő, Európában jellemzően a csomagolása történik ezeknek az anyagoknak. Továbbra is élénk ezen szerek online kereskedelme, amit az EMCDDA által azonosított online boltok számának emelkedése is alátámaszt (2010: 170, 2011: 314, 2012 693 weboldal). További részletekért, kérjük, tekintse meg a **beszámolót**.

Kockázatértékelés

Lezárult az 5-IT kockázatértékelése. Az EMCDDA által készített kockázatértékelő dokumentum szerint az 5-IT egy stimuláns hatású anyag. Megjelenését 7 államban azonosították a hatóságok. Összesen 24 halálesetről számol be a kockázatértékelő dokumentum (4 tagállamban), melyek esetében azonosítható volt az 5-IT jelenléte egyedül, vagy más pszichoaktív szerekkel együtt. A szer európai előállításáról nincs információ. Fogyasztása jellemzően szájon át vagy orra szippantva történik, de egy tagállam beszámolt intravénás használatra utaló jelekről is. A teljes dokumentum **ezen a linken** érhető el.

NMP

Az ipari oldószerként is használt anyag alkalmas a központi idegrendszer befolyásolására. Használata a részegséghez hasonló tünetekkel, émelygéssel, hányással járhat. Olaszországban két bűncselekmény kapcsán azonosították az anyagot az áldozatok szervezetében, melyet feltehetően az áldozatok cselekvésképtelenné tételére alkalmaztak a bűnelkövetők. A vegyület tudatmódosító szándékkal történő használatáról nincs információ Európában. Megjelenéséről a hazai hatóságok ez idáig nem számoltak be.

Az Európai Unió tagállamaiban 2013 júniusában megjelent új anyagok:

- a **szintetikus kannabinoid N-[3-(2-methoxyethyl)-4,5-dimethyl-1,3-thiazol-2-ylidene]-2,2,3,3-tetramethylcyclopropane-carboxamide (A-836,339)**, mely azonosításáról Magyarország tett bejelentést;
- a **szintetikus katinon származék 1-(4-methylphenyl)-2-[(phenylmethyl)amino]butan-1-one (4-methylbuphedrone, N-benzyl derivative)**, mely azonosításáról Finnország tett bejelentést;
- az indolalkilamin **N,N,2-trimethyl-1H-indole-3-ethanamine (2-Me-DMT)**, mely azonosításáról Finnország tett bejelentést;
- a **szintetikus katinon származék 1-(4-methoxyphenyl)-2-(pyrrolidin-1-yl)pentan-1-one (4-MeO- α -PVP)**, mely azonosításáról Finnország tett bejelentést;
- az **1-methylpyrrolidin-2-one (NMP)**, mely azonosításáról Olaszország tett bejelentést.

Forrás: A Korai Jelzőrendszer hálózatába a **Tanács 2005/387/IB határozata** alapján érkező bejelentések.

NEMZETKÖZI ESEMÉNYAJÁNLÓ 2013

Időpont	Szervező	Cím	Helyszín	Információ
július				
1–12.	EMCDDA és ISCTE	Summer school on illicit drugs Europe	Lisszabon, Portugália	A rendezvény honlapja